

Фінанси

УДК 336.64:631.1:338.432

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19709344>

Фінансові інструменти стимулювання інвестицій та інновацій у техніко-технологічному забезпеченні рослинництва

Руденко Вікторія Василівна

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування, Вінницький навчально-науковий інститут
економіки ЗУНУ, 21022, вул. Гонти, 37, м. Вінниця, Україна,
v.rudenko@wunu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-4911-7600>

Добіжа Наталія Володимирівна

доктор економічних наук, професор, директор ВСП «Вінницький фаховий
коледж економіки та підприємництва ЗУНУ»,
21022, вул. Гонти, 37, м. Вінниця, Україна,
n.dobizha@wunu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-8277-7977>

Прийнято: 05.04.2026 | Опубліковано: 23.04.2026

Анотація. Дослідження спрямоване на обґрунтування ролі фінансових інструментів у стимулюванні інвестиційної та інноваційної активності в системі техніко-технологічного забезпечення рослинництва, а також на систематизацію їх функціональних можливостей у межах сучасного фінансового механізму аграрного сектору.

У роботі застосовано методи системного та порівняльного аналізу, узагальнення наукових підходів, структурно-функціональної класифікації, а також елементи інституційного й логічного підходів до дослідження фінансово-

економічних понять. Це дозволило комплексно розглянути еволюцію трактувань фінансових інструментів і визначити їх місце в інноваційно-інвестиційних процесах.

У ході дослідження встановлено, що фінансові інструменти є багатофункціональними засобами впливу, які забезпечують акумуляцію, розподіл і цільове використання фінансових ресурсів у рослинництві. Доведено, що їхня дія виходить за межі суто ресурсного забезпечення і включає формування економічних стимулів, що впливають на поведінку суб'єктів господарювання щодо впровадження інновацій та модернізації виробництва. Узагальнення наукових підходів дало змогу виокремити ключові групи фінансових інструментів: податкові, бюджетні, кредитно-фінансові, інвестиційні, інструменти управління ризиками, зовнішньоекономічні, грантово-донорські та цифрово-інноваційні. Обґрунтовано, що їх взаємодія формує комплексний механізм стимулювання техніко-технологічного оновлення аграрного виробництва, підвищення інвестиційної привабливості галузі та впровадження інноваційних рішень.

Доведено, що фінансові інструменти виконують не лише забезпечувальну, а й стимулювальну функцію у розвитку рослинництва, формуючи економічні стимули для модернізації виробництва. Результати дослідження підтверджують досягнення поставленої мети та дозволяють стверджувати про необхідність подальшого вивчення ефективності окремих інструментів у контексті цифровізації та євроінтеграційних процесів.

Ключові слова: фінансовий механізм, інвестиційна політика, інноваційний розвиток, аграрний сектор.

Financial Instruments for Stimulating Investment and Innovation in Technical and Technological Provision of Crop Production

Viktoriia Rudenko

Doctor of Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Vinnytsia Educational and Research Institute of Economics of WUNU, 21022, 37 Gonty St., Vinnytsia, Ukraine,
v.rudenko@wunu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-4911-7600>

Nataliia Dobizha

Doctor of Economics, Professor, Director of the SSU "Vinnytsia Vocational College of Economics and Entrepreneurship of WUNU",
21022, 37 Gonty St., Vinnytsia, Ukraine,
v.rudenko@wunu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-4911-7600>

Abstract. The study is aimed at substantiating the role of financial instruments in stimulating investment and innovation activity in the system of technical and technological support of crop production, as well as at systematizing their functional capabilities within the framework of the modern financial mechanism of the agricultural sector.

In the study the methods of systemic and comparative analysis, generalization of scientific approaches, structural-functional classification, as well as elements of institutional and logical approaches to the study of financial and economic concepts are applied. This allowed us to comprehensively consider the evolution of interpretations of financial instruments and determine their place in innovation and investment processes.

In the process of research, it was established that financial instruments are multifunctional means of influence that ensure the accumulation, distribution and targeted use of financial resources in crop production. It is proven that their effect goes

beyond the limits of purely resource provision and includes the formation of economic incentives that influence the behavior of business entities regarding the introduction of innovations and modernization of production. The generalization of scientific approaches made it possible to identify key groups of financial instruments: tax, budget, credit and financial, investment, risk management instruments, foreign economic, grant-donor and digital-innovative. It is substantiated that their interaction forms a complex mechanism for stimulating the technical and technological renewal of agricultural production, increasing the investment attractiveness of the industry and the implementation of innovative solutions. It is proven that financial instruments perform not only a provisioning, but also a stimulating function in the development of crop production, forming economic incentives for the modernization of production. The results of the study confirm the achievement of the set goal and allow us to assert the need for further study of the effectiveness of individual tools in the context of digitalization and European integration processes.

Keywords: financial mechanism, investment policy, innovative development, agricultural sector.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах трансформації аграрного сектору та посилення глобальної конкуренції загострюється проблема забезпечення ефективного фінансового підґрунтя інноваційно-інвестиційного розвитку рослинництва. Попри значну кількість наукових досліджень, відсутній цілісний підхід до формування та використання фінансових інструментів у сфері техніко-технологічного забезпечення галузі, що знижує ефективність їх практичного застосування.

Отже, наукова проблема полягає у недостатній системності та обґрунтованості фінансових інструментів стимулювання інвестицій та інновацій у рослинництві, що обмежує модернізацію виробництва та впровадження новітніх технологій. Її розв'язання пов'язане з важливими науковими та

практичними завданнями, зокрема розвитком теоретичних засад фінансового механізму та підвищенням ефективності державної підтримки й інноваційно-інвестиційного забезпечення галузі. Це сприятиме активізації інновацій та інвестицій, зміцненню конкурентоспроможності рослинництва та його подальшому розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика фінансових інструментів у системі фінансового механізму та їх ролі у стимулюванні інвестиційно-інноваційних процесів отримала значну увагу у науковій літературі. Так, теоретико-методологічні засади дослідження фінансових інструментів закладені у працях, присвячених загальним поняттям фінансової науки та фінансового механізму. Зокрема, О. Мельничук, В. Коломієць й О. Ткаченко [1], В. Бусел [2] та А. Бурячок і П. Доценко [3] у тлумачних словниках розкривають базове семантичне навантаження поняття «інструмент» як засобу досягнення мети. Ці положення створюють мовно-методологічне підґрунтя для його подальшої економічної інтерпретації. У фінансовій науці М. Артус [4], Т. Бурденюк і В. Свірський [5], К. Винник [6], З. Лободіна і В. Труш [7] та Є. Шаталов [8] розглядають фінансові інструменти як засоби реалізації фінансової політики, конкретизації фінансових методів та управління соціально-економічними процесами. У цих роботах сформовано базове уявлення про інструментальний характер фінансового механізму, яке використовується як методологічна основа для подальших галузевих досліджень.

У сучасних прикладних дослідженнях акцент зміщується на галузеву специфіку використання фінансових інструментів. Так, В. Глухов [9] пропонує комплексну систематизацію фінансових інструментів державного регулювання аграрного експорту, виокремлюючи податкові, кредитні, бюджетні, ризикові, митно-тарифні та інституційні інструменти. М. Компаненко [10] акцентує увагу на валютно-фінансових, інвестиційних та міжнародних інструментах регулювання агробізнесу, підкреслюючи роль експортно-кредитних агентств і державної підтримки. О. Кондрат [11] розмежовує традиційні та інноваційні

фінансові інструменти, включаючи краудфандинг, блокчейн і деривативи, що відображає вплив фінансових технологій, але має загальноекономічний характер без галузевої деталізації. Д. Файвішенко, Ю. Шпак, О. Мельніченко, Л. Самойленко й М. Псюк [12] пропонують структурно-цільову класифікацію (бюджетні, інвестиційні, кредитні, грантові інструменти), орієнтовану на забезпечення розвитку територій, однак без акценту на специфіку рослинництва. М. Хомяк [13] розглядає фінансові інструменти через призму регіонального розвитку та макроекономічної стабілізації, що розширює їх функціональне трактування, але недостатньо враховує інноваційну складову. І. Чуницька та О. Позднякова [14] подають надто широке трактування фінансових інструментів, фактично ототожнюючи їх із фінансовими ресурсами, що ускладнює прикладне використання підходу. Р. Щур, І. Припхан та М. Урбанович [15] виокремлюють бюджетні, податкові, кредитні, інвестиційні та цифрові інструменти, підкреслюючи роль цифровізації, однак без галузевої конкретизації. Р. Янковой і Л. Сембієва [16] зосереджуються на ринкових інструментах інноваційного фінансування (венчурний капітал, приватний капітал, стратегічні партнерства), що відображає роль фінансових ринків, але також не враховує аграрну специфіку.

Отже, існуючі дослідження характеризуються фрагментарністю підходів, різним рівнем агрегування фінансових інструментів та відмінностями у визначенні їх функціонального призначення, що формує потребу подальшого теоретичного узагальнення, особливо в контексті техніко-технологічного розвитку рослинництва.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проведений аналіз наукових джерел засвідчує, що, попри значну увагу до фінансових інструментів у аграрній сфері, низка концептуальних і прикладних аспектів залишається недостатньо розробленою.

По-перше, відсутня уніфікована система класифікації фінансових інструментів саме для техніко-технологічного забезпечення рослинництва.

Існуючі підходи або орієнтовані на окремі аспекти діяльності, або мають загальноекономічний характер, що не дозволяє врахувати специфіку інноваційно-інвестиційних процесів у виробничій агросфері. По-друге, недостатньо опрацьовано взаємозв'язок між фінансовими інструментами та інноваційними технологічними трансформаціями в рослинництві. Більшість досліджень концентрується на джерелах фінансування, тоді як механізми їх впливу на техніко-технологічне оновлення залишаються другорядними. По-третє, обмежено досліджено інтеграцію традиційних та інноваційних (цифрових) фінансових інструментів у межах єдиного фінансового механізму. Роботи окремих науковців лише фрагментарно відображають цифрові фінансові рішення без їх системного включення в аграрну інвестиційну модель.

Причинами такої ситуації є міждисциплінарний характер проблеми, фрагментарність досліджень у межах різних наукових шкіл, а також домінування макроекономічного або фінансово-ринкового підходу над галузевим аналізом аграрного виробництва.

Водночас зазначені невирішені аспекти є ключовими для розуміння реальних механізмів стимулювання інновацій та інвестицій у рослинництві, оскільки саме фінансові інструменти визначають здатність підприємств до оновлення техніко-технологічної бази, впровадження цифрових рішень і підвищення конкурентоспроможності.

Подальше дослідження цих питань дозволить сформувати більш цілісне уявлення про фінансовий механізм інноваційного розвитку галузі та обґрунтувати його структурні елементи. Тому, у межах даної статті автори зосереджуються на: систематизації фінансових інструментів стимулювання інвестицій та інновацій у рослинництві; їх класифікації за функціональною роллю у техніко-технологічному оновленні; обґрунтуванні взаємозв'язку між фінансовими інструментами та інноваційно-інвестиційним розвитком аграрного виробництва.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретичне обґрунтування та систематизація фінансових інструментів

стимулювання інвестицій та інновацій у техніко-технологічному забезпеченні рослинництва, а також розроблення їх узагальненої класифікації з урахуванням сучасних умов розвитку аграрного сектору.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких взаємопов'язаних завдань:

- узагальнити теоретичні підходи до трактування сутності фінансових інструментів у фінансово-економічній науці;
- проаналізувати існуючі наукові підходи до класифікації фінансових інструментів у контексті аграрного сектору;
- систематизувати фінансові інструменти за функціональними групами відповідно до їх ролі у техніко-технологічному забезпеченні рослинництва;
- обґрунтувати взаємозв'язок між фінансовими інструментами та підвищенням інноваційно-інвестиційної активності аграрних підприємств.

Реалізація зазначених завдань дозволить сформувати цілісне наукове уявлення про фінансові інструменти як ключовий елемент стимулювання інноваційно-інвестиційних процесів у техніко-технологічному розвитку рослинництва та забезпечить практичну орієнтацію результатів дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах трансформації аграрного сектору та загострення глобальної конкуренції особливої актуальності набуває проблема забезпечення сталого інноваційно-інвестиційного розвитку рослинництва. Вирішальну роль у цьому процесі відіграє техніко-технологічне забезпечення, яке визначає рівень продуктивності, ресурсоефективності та екологічної безпеки виробництва. Водночас модернізація матеріально-технічної бази галузі потребує значних фінансових ресурсів, доступ до яких великою мірою залежить від ефективності застосування відповідних фінансових інструментів.

Фінансові інструменти виступають ключовим елементом активізації інноваційно-інвестиційних процесів, оскільки забезпечують акумуляцію, перерозподіл і цільове спрямування фінансових ресурсів на оновлення техніко-

технологічного потенціалу рослинництва. Їх використання створює передумови для впровадження сучасних агротехнологій, цифровізації виробничих процесів, підвищення рівня механізації та автоматизації, що, у свою чергу, сприяє зростанню конкурентоспроможності аграрних підприємств. За таких умов фінансові інструменти набувають не лише забезпечувальної, а й стимулювальної ролі, формуючи економічні мотивації для суб'єктів господарювання щодо інноваційно-інвестиційної діяльності.

Загалом фінансові інструменти є найбільш досліджуваною і водночас концептуально значущою складовою фінансового механізму, завдяки якій забезпечується практична реалізація фінансової політики та досягнення визначених соціально-економічних цілей. Етимологічний аналіз поняття «інструмент» засвідчує його походження від латинського *īnstrūmentum* – «знаряддя», що пов'язане з дієсловом *īnstrūo* («споруджую», «озброюю», «будую») [1, с.309], і відображає первинну функціональну сутність як засобу впливу або досягнення результату. У сучасних тлумачних словниках це поняття інтерпретується, з одного боку, як «знаряддя для праці; сукупність таких знарядь», а з іншого – як «засіб, спосіб для досягнення чогось» [2, с.499; 3, с.34], що є методологічно релевантним для фінансово-економічної науки.

Трактування вченими сутності фінансових інструментів узгоджується із зазначеними етимологічними підходами та акцентує їх прикладний характер у структурі фінансового механізму. Так, Артус М. М. відзначає, що фінансові інструменти є «засобами, що застосовуються для виконання завдань, передбачених фінансовою політикою» [4, с.54]. Бурденюк Т. і Свірський В. зауважують, що «дія фінансових методів виявляється у фінансових інструментах» [5, с.203]. Винник К. С. під фінансовими інструментами розуміє «конкретні способи реалізації фінансового методу» [6, с.123]. Лободіна З. М. і Труш В. Л. фінансові інструменти розглядають як «засоби управління соціально-економічними явищами і процесами, у результаті використання яких забезпечується реалізація засад фінансової політики» [7, с.203]. Шаталов Є. В.

вважає фінансові інструменти «певним способом фінансування, що реалізується у вигляді угоди, яка вказує на спосіб взаємодії держави та інших економічних суб'єктів» [8]. Відтак, у фінансово-економічній науці фінансові інструменти розглядаються як засоби реалізації завдань фінансової політики, через які відбувається вплив на економічні процеси та поведінку суб'єктів господарювання. Вони виступають способом прояву фінансових методів, забезпечуючи їх практичне втілення, а також конкретизують прийоми організації фінансових відносин.

Узагальнення існуючих наукових підходів до трактування фінансових інструментів, а також врахування галузевої специфіки рослинництва дає підстави стверджувати, що фінансові інструменти стимулювання інвестицій та інновацій у техніко-технологічному забезпеченні рослинництва доцільно визначити як засоби впливу, що реалізуються через відповідні фінансові відносини, спрямовані на мобілізацію, перерозподіл і ефективне використання фінансових ресурсів з метою активізації інноваційно-інвестиційної діяльності та сприяння впровадження сучасних техніко-технологічних рішень у рослинництві.

Розгляд наукових підходів до визначення складу фінансових інструментів засвідчує їхню концептуальну різновекторність, що обумовлена відмінностями у предметі дослідження, рівнях економічного аналізу та функціональному призначенні фінансового механізму. Водночас кожен із наведених підходів має власну методологічну логіку та обґрунтованість, що дозволяє комплексно розкрити багатогранність фінансових інструментів як економічного поняття.

Підхід Глухова В. В. характеризується системно-функціональною орієнтацією, оскільки фінансові інструменти групуються за напрямками їх впливу [9]. Виокремлення податкових, кредитних, ризик-менеджментних, митно-тарифних, бюджетних та інституційно-фінансових інструментів свідчить про прагнення автора охопити повний цикл фінансового забезпечення – від формування стимулів (податкові пільги) до мінімізації ризиків (страхування, гарантії) та інституційної підтримки (експортно-кредитні агентства). Даний

підхід є обґрунтованим, оскільки враховує як прямі, так і непрямі засоби впливу держави на економічну активність, а також інтегрує фінансові інструменти з інструментами зовнішньоторговельної політики.

Концепція Компаненко М. І. має зовнішньоекономічну та інституційно-орієнтовану спрямованість, де фінансові інструменти розглядаються крізь призму регулювання аграрного експорту та інтеграції у світові ринки [10, с.169-170]. До складу фінансових інструментів дослідницею включено не лише класичні (кредитування, податкові стимули, державні програми фінансування), а й валютно-фінансові, інвестиційні та міжнародні інструменти. Такий підхід є методологічно обґрунтованим, оскільки відображає відкритість аграрного сектору та залежність його розвитку від зовнішніх фінансових потоків. Особливістю є акцент на інституційній підтримці та ролі експортно-кредитних агентств як ключових провідників державної політики.

Підхід Кондрата О. Б. базується на еволюційно-технологічному принципі класифікації, відповідно до якого фінансові інструменти поділяються на традиційні та інноваційні [11, с.340]. Такий поділ є обґрунтованим з огляду на трансформацію фінансових ринків та розвиток фінансових технологій. Автор розширює межі фінансових інструментів, включаючи до них криптовалюту, блокчейн, деривативи та краудфандинг, що відображає сучасні тенденції цифровізації та децентралізації фінансових ресурсів. Цей підхід є особливо цінним у контексті стимулювання інновацій, оскільки акцентує на нових формах мобілізації капіталу.

Науковий підхід Файвішенко Д., Шпак Ю., Мельніченко О., Самойленко Л. і Псюк М. має структурно-цільову логіку, відповідно до якої фінансові інструменти групуються залежно від їх функціонального призначення у забезпеченні територіального розвитку [12, с.90]. Виділення бюджетних, інвестиційних, кредитних і грантових інструментів дозволяє охопити як державні, так і приватні джерела фінансування. Обґрунтованість такого підходу полягає у поєднанні фінансових і нефінансових механізмів (зокрема,

корпоративної соціальної відповідальності), що розширює традиційне розуміння фінансового інструментарію та враховує сучасні тенденції партнерства між державою, бізнесом і міжнародними організаціями.

Концепція Хомяка М. С. вирізняється регіональною орієнтацією, оскільки фінансові інструменти розглядаються у контексті стабілізації місцевого розвитку[13, с.712]. Автор структурує їх за функціями у перерозподілі ВВП, формуванні доходів, фінансуванні суспільних благ та стимулюванні економічного зростання. Даний підхід є обґрунтованим з позицій теорії публічних фінансів, адже дозволяє інтегрувати фінансові інструменти у ширший контекст державного регулювання та соціально-економічного розвитку.

Чуницька І. І. та Позднякова О. О. пропонують ресурсний підхід, у межах якого фінансові інструменти трактуються максимально широко – як сукупність фінансових ресурсів і зобов'язань (податки, ціни, грошовий капітал, грошові зобов'язання, валюта, страхові та кредитні інструменти) [14, с.84]. Обґрунтованість цього підходу полягає у прагненні охопити всю систему фінансових відносин, однак його особливістю є певна розмитість меж між інструментами та фінансовими термінами, що ускладнює їх прикладне використання.

Підхід Щура Р., Припхана І. та Урбановича М. характеризується функціонально-структурною класифікацією, де фінансові інструменти поділяються за основними напрямками фінансової діяльності: бюджетна підтримка, оподаткування, позики, інвестування та цифрові інструменти [15, с.341]. Включення цифрових інструментів (зокрема краудфандингових платформ) свідчить про врахування сучасних тенденцій цифровізації фінансових процесів. Обґрунтованість підходу полягає у поєднанні класичних і новітніх форм фінансування.

Нарешті, концепція Янкового Р. та Сембієвої Л. має ринково-інвестиційну спрямованість, оскільки акцентує увагу на інструментах залучення капіталу через фінансові ринки та партнерські механізми [16, с.6-7]. Виокремлення

венчурного фінансування, фондового ринку, приватного капіталу та стратегічних партнерств відображає орієнтацію на ринкові джерела інвестицій та розвиток підприємницької активності. Такий підхід є обґрунтованим у контексті стимулювання інновацій, де ключову роль відіграє доступ до ризикового капіталу та механізмів його ефективного розміщення.

Узагальнюючи наукові підходи до структурування фінансових інструментів можемо стверджувати, що їх ефективна класифікація у сфері техніко-технологічного забезпечення рослинництва має ґрунтуватися на поєднанні цільового, функціонального та інституційного підходів. Це дозволяє врахувати як джерела формування фінансових ресурсів, так і напрями їх використання, а також специфіку галузевих ризиків й інноваційно-інвестиційної діяльності.

Відтак доцільно запропонувати багаторівневу класифікацію фінансових інструментів стимулювання інвестицій та інновацій у техніко-технологічному забезпеченні рослинництва, яка передбачає їх групування за функціональною роллю у фінансовому механізмі (табл. 1).

Податкові інструменти виступають одним із базових важелів державного впливу на інвестиційну та інноваційну активність. Їх економічна сутність полягає у створенні сприятливого податкового середовища шляхом зниження фіскального навантаження або відтермінування податкових зобов'язань. До таких інструментів належать податкові пільги, прискорена амортизація основних засобів, спеціальні режими оподаткування. У сфері рослинництва вони сприяють акумуляції власних фінансових ресурсів підприємств, що є критично важливим для фінансування оновлення техніко-технологічної бази та впровадження інноваційних рішень.

Бюджетні інструменти реалізують перерозподільну функцію держави та спрямовані на пряме фінансове стимулювання розвитку галузі. Вони охоплюють дотації, субвенції, державні програми підтримки, бюджетні інвестиції й бюджетні кредити. Їх застосування дозволяє зменшити фінансові бар'єри для

впровадження нових технологій, особливо для малих і середніх агровиробників. У техніко-технологічному забезпеченні рослинництва бюджетна підтримка часто спрямовується на часткове відшкодування вартості сільськогосподарської техніки, енергоефективного обладнання та інноваційних технологій.

Таблиця 1

Класифікація фінансових інструментів стимулювання інвестицій та інновацій у
техніко-технологічному забезпеченні рослинництва

Група	Складові	Характеристика
Податкові інструменти	Податкові пільги, спеціальні режими оподаткування, прискорена амортизація	Спрямовані на зниження податкового навантаження та формування внутрішніх фінансових ресурсів підприємств для інвестування в оновлення техніко-технологічної бази
Бюджетні інструменти	Дотації, субвенції, державні програми підтримки, бюджетні інвестиції, бюджетні кредити	Реалізують перерозподільну функцію держави, знижують фінансові бар'єри інноваційної діяльності та стимулюють впровадження новітніх технологій
Кредитно-фінансові інструменти	Банківські кредити, боргові цінні папери, факторинг, лізинг	Забезпечують доступ до позикового капіталу, сприяють фінансуванню капіталомістких інноваційних проєктів і модернізації виробництва
Інвестиційні інструменти	Внутрішні та іноземні інвестиції, державно-приватне партнерство	Орієнтовані на залучення довгострокового капіталу та розвиток інноваційних проєктів у сфері техніко-технологічного забезпечення
Інструменти управління ризиками	Страховання, державні й місцеві гарантії	Спрямовані на мінімізацію виробничих, фінансових та інноваційних ризиків, підвищення інвестиційної привабливості галузі
Зовнішньоекономічні та валютно-фінансові інструменти	Експортне кредитування, валютне регулювання, тарифні й нетарифні інструменти, експортні гарантії	Забезпечують інтеграцію у світові ринки, підтримку експорту та залучення валютних надходжень для інноваційно-інвестиційного розвитку
Грантово-донорські інструменти	Міжнародна технічна допомога, гранти, програми міжнародних організацій	Сприяють фінансуванню інноваційних і технологічних проєктів, особливо для малих і середніх підприємств
Цифрові та інноваційні фінансові інструменти	Краудфандинг, блокчейн, фінансові деривативи	Забезпечують альтернативні джерела фінансування, підвищують прозорість і швидкість фінансових операцій, розширюють можливості залучення інвестицій та інновацій

Джерело: власна розробка авторів

Кредитно-фінансові інструменти забезпечують доступ до позикового капіталу та є ключовою для фінансування капіталомістких інвестиційних проєктів. До неї належать банківські кредити, державні програми компенсації процентних ставок, лізинг, факторинг, боргові цінні папери. У рослинництві їх роль зростає з огляду на необхідність значних інвестицій у техніку, інфраструктуру та цифрові технології. Водночас ефективність цих інструментів залежить від доступності кредитних ресурсів і рівня процентних ставок.

Інвестиційні інструменти орієнтовані на залучення довгострокового капіталу для реалізації інноваційно-інвестиційних проєктів. До них відносяться внутрішні та іноземні інвестиції й державно-приватне партнерство. Їх застосування дозволяє не лише забезпечити фінансування, але й залучити управлінський досвід, технологічні знання та інноваційні рішення. У контексті рослинництва вони є особливо важливими для розвитку високотехнологічних напрямів, таких як точне землеробство, автоматизація та цифровізація виробництва.

З огляду на високу залежність рослинництва від природно-кліматичних умов та ринкової кон'юнктури, інструменти управління ризиками є невід'ємною складовою фінансового механізму. До них належать агрострахування, страхування інвестицій, державні гарантії, механізми хеджування. Їх застосування дозволяє знизити рівень невизначеності та підвищити інвестиційну привабливість галузі, створюючи передумови для активізації інноваційної діяльності.

Зовнішньоекономічні та валютно-фінансові інструменти забезпечують інтеграцію рослинництва у глобальні ринки та сприяють залученню зовнішніх фінансових ресурсів. Вона включає експортне кредитування, тарифні та нетарифні інструменти, експортні гарантії. Їх значення зумовлене високою експортною орієнтацією рослинницької продукції. Використання цих інструментів дозволяє підвищити конкурентоспроможність продукції, стабілізувати валютні надходження та створити додаткові джерела фінансування

інновацій.

Грантові та донорські інструменти передбачають залучення безповоротних або умовно безповоротних фінансових ресурсів від міжнародних організацій, фондів та програм технічної допомоги. Вони є важливим джерелом фінансування інноваційних проєктів, особливо в умовах обмеженого доступу до традиційних фінансових ресурсів. У рослинництві ці інструменти активно використовуються для впровадження екологічно чистих технологій, цифрових рішень та підвищення енергоефективності виробництва.

Сучасний етап розвитку фінансових відносин характеризується активним впровадженням цифрових технологій, що зумовлює появу новітніх фінансових інструментів. До них належать краудфандинг, блокчейн-технології, фінансові деривативи тощо. Вони розширюють можливості залучення інвестицій, підвищують прозорість фінансових операцій та знижують транзакційні витрати. У сфері рослинництва ці інструменти відкривають нові перспективи фінансування інновацій, особливо для малих і середніх підприємств.

Таким чином, кожна з розглянутих груп фінансових інструментів виконує специфічну функцію у стимулюванні інвестицій та інновацій, а їх комплексне застосування забезпечує формування ефективного фінансового механізму техніко-технологічного розвитку рослинництва.

Висновки. Проведене дослідження дозволило систематизувати теоретичні та прикладні підходи до трактування фінансових інструментів стимулювання інвестицій та інновацій у техніко-технологічному забезпеченні рослинництва. Встановлено, що фінансові інструменти в межах сучасного фінансового механізму виконують не лише забезпечувальну, а й активну стимулювальну функцію, формуючи умови для модернізації виробництва, цифровізації аграрних процесів та підвищення конкурентоспроможності галузі.

Узагальнення наукових підходів дало змогу систематизувати фінансові інструменти за функціональними групами, що відображають їх роль у мобілізації ресурсів, управлінні ризиками, залученні інвестицій та впровадженні інновацій.

Така структуризація дозволяє розглядати фінансові інструменти як цілісну систему взаємопов'язаних важелів впливу на інноваційно-інвестиційні процеси в рослинництві.

Зіставлення мети дослідження із отриманими результатами свідчить про її досягнення: теоретично обґрунтовано сутність фінансових інструментів, проаналізовано існуючі підходи та сформовано їх узагальнену класифікацію з урахуванням галузевої специфіки. Це забезпечує виконання поставлених завдань у повному обсязі.

Водночас подальшого дослідження потребують питання оцінювання ефективності окремих фінансових інструментів у реальних умовах аграрних підприємств, а також розроблення механізмів їх поєднання в умовах обмежених фінансових ресурсів та підвищених ризиків.

Список використаних джерел

1. Етимологічний словник української мови у 7 т. / ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко. Київ : Наукова думка, 1985. Т. 2: Д – Копці. 571 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ Перун, 2005. 1728 с.
3. Словник української мови в 11 т. / редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін. Київ: Наук. думка, 1973. Т. 4: І - М / ред. тому: А. А. Бурячок, П. П. Доценко. 840 с.
4. Артус М. М. Фінанси : навч. посіб. Київ : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 198 с.
5. Бурденюк Т., Свірський В. Теоретичні засади фінансового механізму. *Економічний аналіз*. 2012. Вип. 10. Ч. 2. С. 201-205.
6. Винник К. С. Теоретичні аспекти функціонування фінансового механізму бізнес-центрів. *Економіка і управління*. 2024. Вип. 1. С. 115-124.
7. Лободіна З. М., Труш В. Л. Фінансові інструменти як важлива домінанта забезпечення інклюзивного розвитку територіальних громад.

Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2024. №4. С. 82-93.

8. Шаталов Є. В. Інструменти та засоби в системі публічних фінансів. *Ефективна економіка*. 2022. №9. URL: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.9.37> (дата звернення: 15.04.2026).

9. Глухов В. В. Фінансові інструменти державного регулювання експорту агропродукції: українська практика та виклики. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 82. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-12> (дата звернення: 15.04.2026).

10. Компаненко М. І. Фінансові інструменти та важелі регулювання зовнішньоекономічної діяльності агробізнесу в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2025. №5 (287). С. 165-176.

11. Кондрат О. Б. Інноваційні фінансові інструменти в системі розвитку підприємств. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Т. 9. №1. С. 339-344.

12. Файвішенко Д., Шпак Ю., Мельніченко О., Самойленко Л., Псюк М. Фінансові інструменти у державному стратегічному розвитку регіонів і міст України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2021. Т. 3. №38. С. 86-94.

13. Хомяк М. С. Фінансові інструменти стабілізації регіонального розвитку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 9. С. 711-714.

14. Чуницька І. І., Позднякова О. О. Фінансовий механізм управління діяльністю підприємства та його роль в організації фінансової політики. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2022. №27 (55). С. 81-87.

15. Щур Р., Припхан, І., Урбанович М. Дослідження ефективності використання фінансових інструментів відновлення та розвитку територіальних громад України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2025. №1 (41), 337-350.

16. Yankovoi R., Sembiyeva L. Financial instruments in the development of business innovations. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*. 2023. Vol. 4 (50). P. 5-15.